

VÕRU MUUSIKAKOOL SÜVAÕPPE TŠELLO ÕPPEKAVA

1. EESMÄRGID

Klassikalise muusika süvaõppe õppekava rakendamine annab lastele ja noortele võimaluse õppida süvendatult tundma muusikat – omandada muusikalist kirjaoskust, õppida eri ajastutel loodud muusikat mõistma ning seda vastavalt interpreteerima. Pillimängu õppimine avab parimad võimalused, et tungida muusika peenematesse nüanssidesse, arendades õppureid isikliku kogemuse põhjal nii füüsiliselt kui ka vaimselt. Antud õppekava annab teadmised ja oskused soovi korral jätkata muusikahariduse omandamist kesk- ja/või kõrgemal tasemel. Muusikaainete õppes on õppeained omavahel tihedalt seotud ja õppuri areng sõltuvuses tehniliste ja vaimsete omaduste arendamise ajastamisest. Õpetajate ülesandeks on leida ja välja kujundada professionaalseks õppeks võimelised õppuris ja õppekava tervikliku täitmise korral suunata nad sobivale erialale.

Klassikalise muusika süvaõppes toimub:

- loomevõimete kavakindel arendamine;
- loominguprotsessi seaduspärasuste ja etappide tundmaõppimine;
- muusikateoste interpretatsioonivõimalustega tutvumine;
- aktiivse ja püsiva suhte loomine muusikakultuuriga;
- tehniliste oskuste arendamine;
- professionaalse muusikahariduse omandamiseks ettevalmistamine.

Nominaalne õpiaeg kestab kuni 7 aastat. Õppeaastas on 35 õppenädalat.

2. ÕPPEAINETE LOETELU JA TUNNIJAOTUSKAVA

õppeained	noorem aste				vanem aste		
	I tase		II tase		III tase		
	1. aasta	2. aasta	1. aasta	2. aasta	1. aasta	2. aasta	3. aasta
tšello	1,5	1,5	1,5-2	1,5-2	1,5-2	1,5-2	1,5-2
solfedžo	1,5	1,5	2	2	2	2	2
muusikalugu					1	1	1
koosmusitseerimine		1	1	1	2	2	2
lisapill*				0,5	0,5	0,5	0,5

* valikaine

3. AINEKAVAD

3.1. Õppeaine nimetus: TŠELLO süva solisti (A) ja süva koosmängu (B) suund

Maht tundides:

Süvaõppe solisti suund (edaspidi A)- 2 akadeemilist kontakttundi nädalas, 70 tundi õppeaastas.

Süvaõppe koosmängu suund (edaspidi B) - 1,5 akadeemilist kontakttundi nädalas, 52 tundi õppeaastas.

- 35 min+ 35 min
- 45 min + 22,5 min
- 45 min (individuaalselt) + 45 min (kellegagi koos)

Õpetuse eesmärgid: Tutvustada muusikahuvilistele lastele muusika kui ühe kunstiliigi aluseid tšellomängu kaudu. Kujundada õppurite ülevaade tšello tehnilistest ja kunstilistest võimalustest, saavutada elementaarne väljendusoskus ja tehniline baas antud pillil. Tšello kui viisipilli ja ansambli bassipilli võimaluste tutvustamine. Arengu aluseks on järjepidev tegelemine pilliga. Tähtsat osa õpilase arengus omavad koosmusitseerimine kaasõpilastega. Oluline roll muusikalise tervikpildi kujunemisel on muusikalise mõtlemise avardamine improvisatsiooni ja omaloomingu kaudu. Omandatu esitamine keelpilliosakonna kontsertidel, koolis ja väljaspool kooli ning konkurssidel.

3.2. Õppeaine programm

I tase

Mängutehnilised ja muusikalised oskused. Õige mänguasend, sirge ja pingevaba istumine. Käte loomulik asend ja liikumine. Tooni tekitamise alused, mäng pizzicatos ja poognaga. Muusikalise kuulmise arendamine. Nootide tundmaõppimine bassivõtmes I ja IV positsioonis. Legaato ja détaché, martelé štrihhid, poogna pikkuse jagamine, dünaamika kontrastid – forte ja piano. Heliredelid 1 – 2

oktavit. Tutvus IV positsiooniga, kergemad positsioonivahetused (I – IV). Lihtsama aplikatuuri iseseisev otsimine.

Esinemiste kord Vähemalt 2 korda õppeaastas, hindeline esinemine õppeaasta lõpul.

Nõuded I taseme lõpus: I taseme lõpus on hindeline arvestus. Esitada tuleb 2 erineva karakteriga pala.

Palade näited:

Tuntud lastelaulud

Eesti rahvalaulude seaded tšellole.

N. Baklanova – Tarantella, Romanss

P. Tšaikovski- Vana prantsuse laul

II tase

Mängutehnilised ja muusikalised oskused Kinnistada seniõpitud, laiendada oskusi, kiirendada mõtlemist ja arendada analüüsivõimet. Õppur peab vabalt ja sujuvalt suutma liikuda I – IV positsiooni piires. Tutvumine põidlapositsiooniga, selle kasutamine. Tundma õppida intervalle ja osata nooditeksti intervallikat seostada pilli ehitusliku omapäraga. Oskus leida ise sobilik aplikatuur. Järjekindel töö vibraato arendamiseks. Erinevate štrihhide eristatavus ja täpsus, lisandub staccato. Tutvus topeltnootidega (esialgu eraldi). Heliredelid 3 oktaavis, toimub heliredelite tehniline arvestus. Laps peab olema harjunud pilliga iseseisvalt tegelema, keskenduma ja ennast kuulama. Erinevad karakterid palade esitamisel peavad olema muutunud reaalselt tajutavaks ja omaseks. Kontrastide forte ja piano selge eristatavus. Kui varem ei ole tehtud tutvust suurvormiga, siis II taseme lõpuks on see juba soovitatav.

Lisategevused Koosmusitseerimine ansambelis või orkestris.

III õppeaastal võimalik lisapilli valik. Soovitus osaleda keelpilli suvelaagrites. Suunata külastama kontserte ja osa võtma kooli poolt korraldatavatest ekskursioonidest.

Esinemiste kord: vähemalt 2 korda õppeaastas. Õppeaasta lõpus hindeline esinemine.

Nõuded II taseme lõpus:

II taseme lõpus on eksam, kus tuleb esitada osa suurvormist ja 1 pala või etüüd ja 2 erineva karakteriga pala.

Palade näited:

B. Pergolesi – Laul

B. Bartok - Palad

H. Schlemüller – Perpetuum mobile Suurvormid:
B. Romberg – Sonaat
A. Vivaldi – Kontsert G-duur
J. B. Breval – Kontsertiino A-duur

III tase

Mängutehnilised ja muusikalised oskused Eelnevatel aastatel omandatud pillimängu võtted peavad olema kinnistunud, nende rakendamine automaatne. Esitada tuleb võimetekohast repertuaari. Tähtis on sel perioodil pillimängulise mugavuse saavutamine uute võtete kasutamisel. Oluline on teoste stressivaba esitamine – liiga raske repertuaari puhul ei suuda õppur end vabalt ja mugavalt väljendada. Tehnika arendamine. Kõrgemate positsioonide (V,VI,VII) kasutuselevõtt, vaba liikumine pöidlapositsioonis. Topeltnoodid: tertsid, sekstid, oktavid 2 oktavi piires. Kunstiliste väljendusvahendite areng: toonikujundus, tooni väljenduslikkus, vibraato pidev kasutamine. Keerukamad aplikatuurid, aplikatuuri valikul lähtuda pala muusikalistest vajadustest. Uued štrihhid: spiccato, sautillé. Heliredelid 3 oktaavi, sõrmestuse valikul vältida lahtisi keeli. Lehest lugemise oskuse arendamine. Paremini edasijõudnud õppurid võiks tutvust teha J.S.Bachi soolositidega (I G-duur või III C-duur).

Lisategevused: Lisaks erialale on kohustuslik koosmäng. Soovitus osaleda keelpilli suvelaagrites. Küllastada kontserte ja osa võtta kooli poolt korraldatavatest ekskursioonidest.

Esinemiste kord: 2-3 korda õppeaasta jooksul.

Nõuded III taseme lõpus:

III taseme eksam on ühtlasi kooli lõpueksam. Eksamil tuleb esitada 1 etüüd, 2 erineva karakteriga pala ja osa suurvormist.

Palade näited: Eesti heliloojate tšellopalad P. Tšaikovski – Nokturn L. Boccherini – Menuett C. Saint-Saens – Luik Suurvormid: B. Marcello – Sonaat C-duur G.Goltermann – Kontsert nr.4, nr. 5 J. Chr. Bach – Kontsert c-moll I osa. A. Vivaldi – Kontsert a- moll (3 osa) A. Nölck – Kontsertiino

Õppematerjalid: Kogumikud: L. Marderovski – Esimesed tšellotunnid L. Grigorjan – Etüüdikool R. Sapožnikov – Tšellokool Waller – String Class Method S. Lee – Kerged etüüdid J. Dotzauer – 113 etüüdi L. Duport – 21 etüüdi Valitud etüüde tšellole Palad: I-II klassile, III-IV klassile, V-VI klassile

3.3. Õppeaine nimetus: KOOSMUSITSEERIMINE

Maht tundides:

I tase 2. aasta – 1 rühmatund;

II tase 1. aasta – 1 rühmatund,

2. aasta – 2 rühmatundi;

III tase – 2 rühmatundi nädalas

Õpetuse eesmärgid: Koosmusitseerimine annab oskuse kuulata kaasmängijat ja kogu gruppi tervikuna, oskuse sinna maitsekalt „sulanduda“. Koosmusitseerimine arendab rütmitunnet, oskust nooditeksti lugeda, võimet jälgida eesmängijat või dirigenti. Orkestris ja ansambelis mängitav repertuaar peab olema jõukohane ja soodustama õppuri edasist arengut, et ka vähese mänguoskusega õppurites tekitada suuremat huvi muusika vastu. Orkestri või ansambli kõlakvaliteet, mängukultuur ja repertuaari omandamise kiirus sõltuvad iga pillimängija muusikalisest haritusest ning kogemustest oma oskusi praktikas rakendada. Koosmusitseerimise arendamisega saame kinnistada õppuri muusikalist kirjaoskust. Ansamblipalad ilmestavad kontserdikavu ning koosmängu ajal tunnevad õppurid end laval kindlamini. Dirigendi kui ka ansambli juhendaja ülesandeks on leida üles need punktid, mis õppureid motiveerivad. Näiteks tuleks meeles pidada, et õppur teeb heal meelel seda, mis talle tundub huvitav ja meeldiv (repertuaar). Eeskujuks on ikka õpetaja meeldiv mäng või huvitavalt ja innustunult läbiviidud orkestritunnid. Heaks ajendiks on kindlasti musitseerimine koos õpetajaga. Õppureid tuleks kiita ja esile tõsta. Motiveerivad võivad olla ka edukad kontserdid.

Õppeaine programm:

Ansamblimäng on koosmusitseerimise vorm, mida saab harrastada igal tasemel õppur.

Ansamblimänguga võib alustada juba esimesel õppeaastal. Lihtsaid laulukesi saab algaja saata lahtistel keeltel pizzicato või arco. Vastavalt võimalustele saab kasutada ansambli erinevaid koosseise: nt kaks viiulit, viiul ja alt, viiul ja tšello jne. Algaja mängija ansamblipartneriks on õpetaja või vanema klassi õpilane. Heaks materjaliks on rahvalaulud, kus lahtistel keeltel G D A on S-T-D funktsioon D-duuris, D A E keeltel S-T-D funktsioon A-duuris. Saatepartiis saab kasutada lihtsaid rütme ja ka pause. Raskusastmelt võiksid järgneda lihtsad kaanonid. Kaanoneid võib mängida juba suurema arvu õppuritega, kes õpiksid niimoodi kuulama kolme-nelja instrumendi kooskõla. Koosmängus täpsustub intonatsioon ja areneb rütmitunne. Kaanoneid e keerdlaule võib leida koolilaulikutest. Näiteks R. Pätsi «Lemmiklauliku» IV, V, VI osa. Kaanoneid saab vajadusel seada algaja õpilase jaoks mugavamasse helistikku. Ansambliklassis saab kasutada kõike erialatunnis õpitut. Ansambli repertuaar peab olema õpilasele jõukohane ja aitama kaasa erialasele arengule. Repertuaari raskusaste, selle õppimise kiirus ja esituse väljenduslikkus sõltub iga õppur individuaalsest võimekusest.

Ansamblitunnis õpitakse noodist lugemist, täpset rütmi, põhistrihhide kasutamist, mis on korrektse ansamblimängu alus. Kasutada võib tänapäeva koolide laulikuid, populaarseid laule, jõululaulude seadeid jne.

I ja II tase Ansamblimäng peab andma kogemusi koosmusitseerimiseks, oskuse kuulata kaas- või eesmängijat, arendama rütmitunnet. II taseme lõpus peaks õppur vabalt lugema noodist lihtsaid rütmikombinatsioone 2/4, 3/4, 4/4, 3/8 ja 6/8 taktimõõdus, teadma mõisteid tutti, da capo al Fine, con sordino, pizzicato, arco jne). Tähelepanu tuleb pöörata ka ühtsele dünaamikale.

III tase III taseme repertuaar on valdavalt kolme- ja enamahäälnelne. Edasijõudnud õpilased võiksid tutvuda ka klarnetimänguga (kaks viiulit, viola, tšello). Violapartiid on võimalik kohandada ka III viiulile, tšellopartiit violale. Repertuaaris võivad esineda pidede keerukamad variandid, süngoobid. Ansamblimängu arendamine III tasemes on eriti oluline, kuna see annab eelsoodumuse tegelda muusikaga orkestrites ja ansamblites ka pärast õpingute lõpetamist muusikakoolis.

Repertuaarivalikus on kasutatud seda materjali, mis on koostajatel käepärast olnud. Oma ansamblile saab aga palju ise seada, kasutades repertuaari kogu muusikaliteratuurist. Kogumikud: K. Fortunatov. Noor viiuldaja I. (Moskva 1978) K. Fortunatov. Noor viiuldaja II. (Moskva 1963) Viiuliansamblid. (Kiiev 1980) Ansambli «Noor viiuldaja» 3. väljaanne. (Moskva 1978) S. Suzuki. Violin School I, II. Tunes For My String Orchestra. (© 1986 by Boosey & Hawkes Music Publishers Ltd. B&H 20756) Sheila M. Nelson. Easy Duets For Violin Groups To Sing And Play. Pairs. (© 1980 by Boosey & Hawkes Music Publishers Ltd. B&H) Sheila M. Nelson. Technitunes. (© 1982 by Boosey & Hawkes Music Publishers Ltd. B&H) Sheila M. Nelson. Trios. (© 1980 by Boosey & Hawkes Music Publishers Ltd. B&H 20432) M. Bang. Gingham Books. Graded Ensemble Music. Two Violins With Piano Accompaniment. (U.S.A. 1936) K. A. Hermann. Duod ja triod. Viiulimänguõpetus. Laulu ja mängu lehtedest Vanema astme repertuaarivalik K. Fortunatov. Noor viiuldaja. (Moskva 1966) Viiuliansamblid. (Leningrad 1974) Viiuliansamblid. (Kiiev 1981) Mozart. 16 Duos. (© 1979 by Editio Musica, Budapest. Z. 2451) Tunes For My String Quartet. (© 1983 by Boosey & Hawkes Music Publishers Ltd. B&H) More Tunes For My String Orchestra (kvartett + bass).

3.4. Õppeaine nimetus: SOLFEDŽO

Vaata Võru Muusikakooli kodulehelt Solfedžo süvaõppe ainekava

3.5. Õppeaine nimetus: MUUSIKALUGU

Vaata Võru Muusikakooli kodulehelt muusikalugu ainekava

3.6. Õppeaine nimetus: LISAPILL

Süvaõppe õppekava õpilased saavad lisapilli valida valikainena kõikide Võru Muusikakoolis tavaõppes õpetatavate pillide hulgast. Nõuded oskustele on vastavalt kirjeldatud valitud pilli ainekavas I tasemes. Lisapilli õppimist saab alustada II taseme 2. aastast. Tunni maht ühes nädalas 0,5 individuaaltundi. Tänu põhipillil saavutatud muusikalisele kirjaoskusele on lihtsam saavutada mängutehnilisi oskusi uuel pillil.

Hindeline esinemine 2 korda õppeaastas.